

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine flere tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

SAMLINGER

TIL

JYDSK HISTORIE OG TOPOGRAFI.

~~~~~  
VII. BIND. 1878—79.  
~~~~~

UDGIVET

AF

DET JYDSKE HISTORISK-TOPOGRAFISKE SELSKAB.

AALBORG.

FØRLAGT AF MARINUS M. SCHULTZ
OG TRYKT I STIFTSBOGTRYKKERIET.

Et Bøndergods's Tilstand for 150 Aar siden.

Uddrag af Friisholt Birkethings Protokol.

Ved J. Christensen.

Det kan være vanskeligt, naar man ikke har specielle aktmæssige Beretninger at støtte sig til, at danne sig et nogenlunde klart Billede af den Armod og Usselhed, i hvilken Fæstebønderne vare nedsunkne i det Tidsrum af 100 Aar, der laae imellem Aarene 1675 til 1775, vel nærmest foranlediget ved de ødelæggende Krige, der førtes med vort Naboland Sverig, og maaskee tildeels ogsaa ved, at en Deel mindre Godser, saaledes som Friisholt, gik fra Adelen over i borgerlige Eieres Hænder, hvorved Fæstebøndernes Kaar i Almindelighed forværredes.

Jeg skal her søge at give et Bidrag til Skildring af et saadant mindre Gods's Tilstand lige i Midten af Jylland paa den angivne Tid, et Gods, hvis Jorder ere af en meget god og frugtbar Beskaffenhed og medrette kan henregnes til en af Jyllands bedre Egne. Skjøndt dette Gods paa de 3 Sider grændser til Gudenaå med de langs dens Bredder liggende store, rige Engstrækninger, der afgive en saare betydelig Høavl og havde en ypperlig Fædrift i de mangfoldige græs-rige Dale og i de daværende betydelige Skove, vil dog her tiltrods for alle disse Herligheder Fæstebøndernes forarmede og bedrøvelige Tilstand fremgaae af følgende Synsforretning af Hovedgaardens Friisholt med underliggende Bøndergods, foretaget i Aaret 1720, samt derefter følgende Fortegnelse

over Forstrækninger af Laanekorn etc. til Avlingens Fortsættelse i de følgende Aar.

Inkvisition

og Besigtigelse paa Friisholt Hovedgaard og tilhørende Jordegods, efter at Høi- og Velbaarne Frue, Friherinde *Mette Friis* samme til Deres høigrevelige Excellence Hr. *Christian Friis* har afstaaet den og overleveret, hvor da saaledes Hovedgaarden, Kirkerne og Bøndergodset af os Underskrevne¹⁾ den 15de og 16de April 1720 er befunden, enhver Bondes Tilstand som følger, med hvis videre efter den Ordre, som os er meddeelt af høibemeldte Hr. Christian Friis, er Efterfølgende observeret, nemlig:

Friisholt Hovedgaard.

Efter Ladefogdens Beretning kan saaes til Friisholt 1720 Vaarsæd omtrent 110 Tdr. Havre, Byg 23 Tdr. og er saæet Rug 28 Tdr. Ongefærlig kan avles Hø en 5 à 600 Hovlæsser. Tjenestefolk i Gaarden: Jens Jensen, født i Gullev, 24 Aar, tjener for Forrider, Jens Jensen, født i Gullev, tjener for Kudsk, Christen Joensen, født i Bøgeskov, tjener for Ladekarl, Mikkell Christensen, 12 Aar, tjener for Hyrdreng, Christen Christensen, 12 Aar, tjener for Hyrdreng, Lars Jensen, født i Borre, 20 Aar, tjener for Hyrde. — Paa Gaardens Bygning befandt vi efter vores Tykke en stor Brøstfældighed paa Borgegaardens Huse, som bestaaer i 3 Længder. Huset først en stor Deel med Leder, en Deel Stolper, Bjælker, Loftsfjæl, Muurstene, og overalt vil Taget ganske omlægges, saasom det er ganske brøstfældigt overalt, item Taarnet²⁾ med Kalk og Steen, og Ovret derover er

¹⁾ Foruden Fogden Rasm. Brun fra Hagsholm vare Synsmændene Christen Pedersen af Borre, Niels Jensen Heßelbjerg af Nøddelund og Christen Jensen Paaske af Hvorslev.

²⁾ Ved den Benævnelse »Taarnet« maa forståes en paa Midten af Hovedbygningen dengang og senere værende Kvistbygning, der ligesom de øvrige Bygninger var af Bindingsværk. Denne Kvistbygning stod indtil Borggaardens seneste Ombygning af Gaardens nuværende Eier.

ganske brøstfældigt og Trappen derudi reent øde, saavel som Tavlene i Væggene allevegne de fleste ganske faldefærdige, saavel som ogsaa Plankerne om Borgegaarden¹⁾, Lysthaven og Urtehaven reent øde og borte. — Ladegaarden: Paa Laden fattes 14 Binding Leder og en Bjælke af Tærskeloen, Gavlene paa begge Ender af Laden brøstfældige. Det østre Huus bestaaer af 35 Fag eller Bindinger, vil ganske omledes af ny, fattes og en stor Deel Tækning. Det vestre Huus fattes og en stor Deel Tækning, Øxenbaase og Spilrummer vil aarlig repareres. Porten for Gaarden reent øde, derpaa erbød de at gjøre deres Eed. — Hans Rosborg spurgte Synsmændene om deres Brøst, at paa den hele Borgegaard 1) findes saameget Huusværelse, eller at sige med rene Forklaring 2 Binding Huus, som kan holde for Vand og ondt Veirlig, naar slikt Veirlig paakommer. 2) Om de har efterseet eller kan kjende, at der findes saamegen Loftsrum, at 10 Tdr. Korn kan ligge 1 eller 2 Maaneder, om ondt Veirlig indfalder, uforraadnet. 3) Om samme Borgegaards Huse, et eneste eller dem alle, kan staae og fornemmelig Taarnet i nogen Stormvinde uden at nedfalde og ved Faldet gjøre Ulykke, hvorpaa han begjærede, de vilde svare, hvad de syntes Ret kan være. Synsmændene svarede, at de har sagt, Taget overalt er brøstfældigt, 2det svarede, de har sagt, at baade Taget saavel som Loftet er brøstfældigt, 3die svarede: Det raader Gud for, om Gaarden kan staae eller ikke.

Saael Kirke

befunden i efterfølgende Tilstand.

For det første Kirkens Muur, som er af huggen Steen opmuret, findes en Deel paa begge Sider udskreden, saavel som begge Gavlene baade øster og vester findes og en Deel huggen Steen udskreden, og vides ei den Time, de falder ned og vil med første hjælpes med behørig Kalk, og vil den største Deel af den østre Gavlnedtages, om den ei skal gaae ned af sig selv og siden igjen skal komme Patronen til større

¹⁾ Imellem begge Fløibygningerne tværs over Gaarden langs med Veien fra Sal til Borre var et Stakit eller Plankeværk, der indhegnede Gaardsrummet.

Bekostning. Gulvet i Kirken, som af Muursteen er lagt, er overalt ganske brøstfældigt og optraaden, som igjen med Muursteen vil forbedres og tilrettegjøres og efter vores Tykke ikke kan hjælpes ringere end med 6000 Muursteen. En Deel af Stolene i Kirken findes og heel brøstfældige, saasom nogle ligge paa Jorden, som endelig behøve Hjælp og kan forbedres med 2 Tylter Deler og behørige Søm. I Kirken findes et aabent Begravelse, som Præsten beretter skal tilhøre Friisholt Eiere, findes og i slet Tilstand og behøver Reparation baade paa Tømmer, Muur og Luger. Kirkeloftet: til dets Reparation behøves i det Mindste 10 Tylter Deler, en Bjælke paa 18 Alens Længde. Den store Kirkes Tækning: findes Taget overalt saa godt som brøstfældigt og efter vores Skjønsmhed vil ganske omlægges og med ny Steen forbedres og med behørig Kalk underskjelles, som efter vores Tykke behøves 5 Læster Kalk. Til Vaabenhuset behøves 20 Alen Leder og 4 Tylt Deler. Klokkeværket¹⁾ saagodtsom ganske reent øde, og endelig at igjen i dets Sted behøves et nyt Klokkeværk af behørig Tømmer og Andet. Kirkeport og Laager er reent øde og igjen af Nyt vil bekostes med behørig Materialier, som dertil fornøden gjøres. Vinduerne ere ganske brøstfældige og vil forbedres med Glas, Bly og Tin. Paa den liden Kirke over Alteret findes Taget takt med Bly, hvoraf 4 Tavler ere nedfaldne, og en Deel af de andre vil forbedres med behørig Bly, Søm og Underklædning. Her i bemeldte Saael Kirke findes ingen Kirkeritual. Herfra begav vi os til

Gullev Kirke,

og befandtes dens Brøstfældighed saaledes, at den endelig behøver Reparation. Bemeldte Kirke overalt paa begge Sider som Koret og Taarnet²⁾ bestaaer allevegne af huggen Steen, hvoraf de fleste er udskreden og en Deel Kalken frafalden, som igjen over al den hele Kirke vil med Kalk forsynes, dannekes og udspækkes, saavel som de Steen, der er gaaen

¹⁾ Et Træstillads paa Kirkegaarden, hvori Kirkeklokken hænger.

²⁾ Kirken havde ingen Taarn, men var, ligesom Kirken i Sal, kullet med en aftrappet Gavl paa vestre Ende. Det er vel Spidsen heraf, som gives Benævnelsen af Taarn.

paa Rav, igjen vil tilrettesættes, hvilket hellig fornøden udfordres; thi ellers er at befrygte, at de af sig selv med første nedfalder og gjør stor Skade og kommer Patronen i større Bekostning. Prædikestolen i Kirken er ganske brøstfældig, og vil en ny forskaffes i dens Sted, saasom den er ganske ubrugelig. Kirkegulvet findes og ganske brøstfældigt og optraaden, som igjen med Muursteen vil forbedres og tilrette gjøres. Stolene i Kirken findes overalt heel brøstfældige baade af Mands og Kvindestole, hvilke med Deler og Lægter vil forbedres. Kirkens Ornamente bestaaende af Alterdug, Messehagel og Messeskjorte, samt Alterklæde findes og udi en slet Tilstand og saa godt som øde og utjenlig, vilde vel i dets Sted forskaffes andet, siden baade Præsten og Synsmændene har besværet sig derover. Kirkeloftet er og meget brøstfældigt, saasom de fleste Fjæl er opsømmet og en Deel forraadnet og istykker, som igjen med Søm og Fjæl vil forbedres. Taget over alt den store Kirke, som bestaaer af Tagsteen, vil ganske overalt af ny omlægges og med behørig Steen og Kalk forsynes. — Til forskrevne Reparation synes vi vil medgaae af Materialier efter vores Tykke og Skjønksomhed, saavidt Muur, Tømmer og Snedkerarbeide vedkommer, hvori beregnes Træklokkeværket paa Kirkegaarden, saavelsom Vaabenhuset, der iligemaader findes i slet Tilstand og hellig Reparation nødig baade af Ege- og Fyrtømmer, Deler, Lægter og behørige Spiger og Søm, nemlig: 2000 Tagsteen, Muursteen 10 à 12 Tusinde, Kalk 15 à 16 Læster, Fyrdeler til Loftet, Stolene i Kirken, Kirkeporten og Laager 20 Tylter Deler med sine behørige Spiger, Søm, Nagler og deslige, som vi ikke egentlig kunde gjøre Facit paa. Lægter en 10 Tylter, Vindskierne, som vil være af Eeg, saavelsom Taget over Klokkehuset, vil medgaae 100 Alen Egefjæl, saasom Fyrfjæl hertil er utjenlig, og til Klokkeværket samt Kirkeporten, 2 Laager, behøves 80 Al. Leder, 40 Al. Stolper og 36 Al. Remmer, nok 70 Al. Stiber, 50 Al. Spændtræer, 16 Al. Bjelker og 40 Stkr. Egefjæl til Tække à 3½ Al. lang, med hvis videre, som nok vil medgaae til dessen Reparation. I Kirken findes Ritual. Vinduerne ere ganske brøstfældige og ville forbedres med Glas, Bly og Tin. Ligbaaren ganske øde¹⁾.

¹⁾ Ved det næste Syn over Kirkerne den 19 October 1786 vare disse i

Derefter foretoges Syn over hver enkelt af Godsets Bøndergaarde, saaledes som følger:

Vinkelholm.

Anders Lassen. Matrikuleret Hartkorn er 8 Tdr. 2 Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb.; har 8 Bæster, 9 Fæhøveder, 30 Stkr. Faar og 7 Stkr. Sviin. Stuehuset er 17 Binding, Ladehuset er 14 Binding, det vestre Huus 13 Binding, det østre Huus 9 Binding, fattes ialt ungefærlig Leder til 12 Bindinger. Har saaet Rug 6 Tdr., kan saae Byg 5 Tdr., Havre 20 Tdr.; deraf er saaet 13 Tdr., har i Behold Byg 3 Tdr. Har 3 Sønner: Lads 8 Aar, Poul 4 Aar, Christen $1\frac{1}{2}$ Aar, 5 Døtre, Maren og Kirsten i Viborg, har Pas fra Friherinden for et Aarstid siden¹⁾, Dorthe, Ellen og Anne er hjemme. Gjør Hovning for en heel Gaard. Har Fæstebrev og Kvitteringsbog efter Forordn. Nyder fri Græsning i Friisholt Skov ved Borre Skjæl. Har intet betalt Landgilde i Aar, men Skatterne klar til Dato.

Sael By.

Mikkel Christensen, Matr. 6 Tdr. 7 Skpr. 1 Fdkr. 2 Alb., har 6 Bæster, som ere slette, 12 Fæhøveder, 17 Stkr. Faar, 4 Svin. Stuehuset 14 Binding, Laden 12 Binding, Vesterhuus 8 Binding, Østerhuus 14 Binding, nok et lidet Huus 7 Binding, fattes Leder til 4 Binding. Saaet Rug 7 Tdr., kan saae Byg 5 Tdr., Aur 12 Tdr., er saaet 10 Tdr., fattes 2 Tdr., har i Behold Byg 5 Tdr. Har Sønner Clemen Lassen 8 Aar, Søren 7 Aar, 1 Datter Ane 1 Aar, 1 Tjenestdreng Christen Nielsen 12 Aar, født her i Sael, 1 Pige Maren 22 Aar, født i Bøgeskov. Gjør fuld Hovning, har Fæstebrev og Kvitteringsbog, har ingen Landgl. svart, Skatter betalt til Dato, er krævet Landgilde igaar.

Peder Sørensen, Matr. 6 Tdr. 7 Skpr. 1 Fdkr. 2 Alb., har 6 Bæster, slette nok, 12 Fæhøveder, 16 Stkr. Faar, 4 Stkr. Svin, Stuehuset 16 Binding, Laden 12 Binding, Vesterhuus 9 Binding og Østerhuus 12 Binding, fattes Leder til 6

en langt daarligere Tilstand, alt var gammelt og forraadnet og saa utæt, at Folk ikke kunde finde Ly i Kirkerne i Regn og Snefog.

¹⁾ Altsaa ogsaa bundne til Stavv.

Binding. Har saaet Rug 6 Tdr., kan saae Byg 6 Tdr., Aur 12 Tdr.; har saaet 9 Tdr., i Behold Byg 4 Tdr. Har 2 Sønner, Søren 4 Aar, Christen $\frac{1}{2}$ Aar, 2 Døttre, Karen 6 Aar, Marie 2 Aar, 1 Karl Rasmus, som har fæst Huus i Byen, 1 Pige Birgithe, 1 do. Karen. Gjør fuld Hovning, har Fæstebrev og Kvitb., beretter han (?) ligger paa Friisholt. Er krævet Landg. igaar.

Christen Christensen, hans Søn *Rasmus Christensen*. Matr. 6 Tdr. 7 Skpr. 1 Fdkr. 2 Alb., har 7 Bæster, de 3 meget slette, 9 Fæhøveder, 10 Stkr. Faar og 3 Sviin. Stuehuset 15 Binding, Nørresiden utjenlig, Laden 14 Binding, de 10 jordgraven, det Vesterhuus 12 Binding Jordgrav, det østre Huus 8 Binding, 1 Port og 3 Binding Jordgrav. Har saaet Rug 6 Tdr., kan saae Byg 5 Tdr., om det kan blive ørked, har saaet 10 Tdr. Haver, har i Behold 3 Tdr. Byg. Har en Søn Christ. Christensen 27 Aar, 2 Døttre Anne og Mette Christensdøttre, fuldvoxne. Gjør fuld Hovning, har Fæstebrev og Kvittebr.

Jens Pedersen, $\frac{1}{2}$ Gaard, Matr. 3 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. $2\frac{1}{2}$ Alb., har 4 Bæster, 5 Fæhøveder, 9 Stkr. Faarhøveder, 2 Sviin. Stuehuset 7 Binding, Laden 8 Binding, Stald og Fæhuus 7 Binding, nok et Huus 6 Binding, fattes Leder til 4 Bindinghuus. Har saaet Rug 3 Tdr., kan saae Byg 3 Tdr., Aur $4\frac{1}{2}$ Tdr. Har ingen Børn eller Tjenestefolk uden en Dreng Christen 12 Aar. Gjør $\frac{1}{2}$ Hovning, har Fæstebr. og Kvittebr.

Søren Iversen, $\frac{1}{2}$ Gaard, Matr. 3 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. $2\frac{1}{2}$ Alb. Har 2 Bæster, ringe nok, 1 Ko, 5 Faar. Stuehuset 5 Binding, Lade og Fæhuus 14 Binding, nok 3 Binding Huus, fattes Leder til 8 Binding med mere deslige. Har saaet Rug 2 Tdr., kunde saae Byg 3 Tdr., om han kunde faae det, og 6 Tdr. Haver, men har intet. Har 3 Sønner: Peder 18 Aar, tjener Søren Lassen i Stærkjær; Hans 12 Aar, Joen 5 Aar, 2 Døttre Ane 7 Aar, Helvig 14 Aar. Gjør halv Hovning, har Fæstebrev, Kvittebr., men har intet betalt, er forarmet.

Anders Jørgensen, 1 Gaard, Matr. 6 Tdr. 7 Skpr. 1 Fdkr. 2 Alb. Har 7 Bæster, 5 Fæhøveder, 15 Stkr. Faar, 2 Sviin. Stuehuset 15 Bindinger, Laden 15 Bindinger, østre Huus 14 Bind., vestre Huus 6 Bindinger, nok 8 Binding, fattes Leder

til 22 Bindinger. Har saaet Rug 6 Tdr., kan saae Byg 6 Tdr.. Aur 14 Tdr., dertil fattes han 9 Tdr., har ikkun 2 Tdr. Byg. Har 1 Datter Maren 29 Aar, 1 Tjenestekarl Jens Pedersen, 1 Dreng Christen 13 Aar fra Grølsted. Gjør heel Hovning, har Fæstebr. og Kvitterbog. 1 Huusinderste Skov Jens, 1 Søn Søren, løben bort og er lyst efter afvigte Sommer 1719, 2 Døttre, tjen i Randers og har været der, siden de vare Børn, 1 Datter Johanne, tjen Mikkel Thomasen, 1 Datter Gjertrud.

Simon Sørensen, $\frac{1}{2}$ Gaard, Matr. 3 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. $2\frac{1}{2}$ Alb., har 3 Bæster, 6 Fæhøveder, 6 Faar og 5 Sviin. Stuehuset 12 Binding, Laden 8 Binding, det syndre Huus 6 Binding, fattes Leder ialt til 6 Binding. Har saaet Rug 3 Tdr., saaan Byg 3 Tdr., Aur 6 Tdr., har dertil 4 Tdr., men intet Byg. Har 1 Søn Søren 7 Aar, Peder Tydsk $3\frac{1}{2}$ Aar, Jens 1 Aar. 1 Pige Ane Marie. Gjør halv Hovning, har Fæstebrev og Kvitteringsbog, Skatterne betalt til Dato. Til Huse Peder Rasmussen, har 2 Sønner, Rasmus 2 Aar, Søren 1 Aar.

Niels Christensen Ros, $\frac{1}{2}$ Gaard, Matr. 3 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. $2\frac{1}{2}$ Alb. Har 4 Bæster, 5 Fæhøveder, 10 Faar, 2 Sviin. Stuehuset 7 Binding, Laden 8 Binding, Fæhuus 10 Binding, fattes Leder til ialt 8 Binding. Har saaet Rug 3 Tdr., kan saae Byg 22 Skpr., Aur 6 Tdr., har dertil i Behold 10 à 12 Skpr. Byg, 5 Tdr. Aur. Har 3 Døttre: Else 30 Aar, Ane 19 og Kirsten 16 Aar. Gjør halv Hovning, har Fæstebrev og Kvitteb. Skatterne klar til Dato.

Jens Rasmusen Bonde, 1 Huus 7 Binding ved Magt, har 3 Døttre, Eline 20 Aar, hos Chr. Jensen, Magrethe 16 Aar og Ane 12 Aar, 1 Søn Christen tjener i Helstrup 17 Aar. Gjør Hoveri, har Fæstebrev og Kvitteb.

Rasmus Pedersen, 1 Huus 7 Binding ved Magt. Ugift, tjener Peder Sørensen, har Fæstebr. og Kvitteb.

Niels Jensen, $\frac{1}{2}$ Gaard, Matr. 3 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. $2\frac{1}{2}$ Alb. 4 Bæster, 6 Fæhøveder og 9 Stkr. Faar, 2 Sviin. Stuehuset 9 Binding, Laden 9 Binding, det vestre Huus 10 Spænd Jordgrav, fattes ialt Leder til 6 Spænd. Har saaet Rug 3 Tdr., kan saae Byg 3 Tdr., Aur 6 Tdr., de 3 er saaet, fattes 3 Tdr., har ikkun 1 Tde. Byg. Har 4 Sønner, 2 ere dumme (døvstumme), 1 Søn Peder, 8 Aar, er hos Niels Niel-

sen i Borrits, Anders 6 Aar. Gjør halv Hovning, har Fæstebrev og Kvittb. Skatter klar til Dato.

Christen Ellerup, $\frac{1}{2}$ Gaard, Matr. 3 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. $2\frac{1}{2}$ Alb. Har 3 Bæster, 3 Fæhøveder, 6 Faar og 3 Sviin. Stuehuset 9 Binding, Laden 8 Binding, Stald og Fæhuus 8 Binding, fattes Leder til 6 Bindinger. Har saaet Rug 3 Tdr., kunde saae Byg 3 Tdr., Aur 7 Tdr., har hverken Byg eller Aur. Har 4 Pigebørn, Kirsten 12 Aar, Birgithe, Sidsel og Marie. Gjør halv Hovning, har Fæstebrev og Kwitteringsbog.

Rasmus Jensen, 1 Gaard, Matr. 6 Tdr. 7 Skpr. 1 Fdkr. 2 Alb. Har 5 Bæster, 10 Fæhøveder, 10 Faar og 4 Sviin. Stuehuset 13 Binding, Laden 8 Spænd paa Leder og 6 Spænd jordgraven, det syndre Huus 9 Bindinger, det østre Huus 12 Bindinger, nok et lidet Huus 7 Binding paa Rav, fattes Leder til 8 Spænd Huus. Har saaet Rug 6 Tdr., kan saae Biug 6 Tdr., Aur 12 Tdr., har ikkun 3 Tdr. Byg og 8 Tdr. Aur. Har 4 Sønner, Jens 21 Aar, Mikkel 18 Aar, Christen 12 Aar og Laurs 7 Aar, 1 Datter Maren 9 Aar. Gjør fuld Hovning, har Fæstebrev og Kwitteringsbog, Skatterne klar til Dato.

Jørgen Jacobsen, $\frac{1}{2}$ Gaard, Matr. 3 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. $2\frac{1}{2}$ Alb. Har 4 Bæster, 4 Fæhøveder, 10 Stkr. Faarhøveder og 2 Sviin. Stuehuset 7 Binding, Laden 8 Binding, Fæhuset 7 Binding. Har saaet Rug 3 Tdr., kan saae Byg 3 Tdr., Aur 6 Tdr., fattes 1 Tde. Aur, 2 Tdr. Byg. Har 5 Sønner, Christen 13, Jørgen 10, Mikkel 7, Laurs 5 Aar og Christen 3 Aar, 1 Datter Ane 11 Uger. Gjør halv Hovning, har Fæstebrev og Kvittb. Skatter klar til Dato.

Mikkel Thomasen, $\frac{1}{2}$ Gaard, Matr. 3 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. $2\frac{1}{2}$ Alb. Har 4 Bæster, 4 Fæhøveder, 12 Stkr. Faar, 3 Sviin. Stuehuus, Lade og Fæhuus 20 Binding i en Rad, nylig bygget formedelst Gaarden for kort Tid siden afbrændt. Har saaet Rug 3 Tdr., kan saae Byg 3 Tdr., er saaet Haver 5 Tdr., fattes 1 Tde. Har ingen Børn, 1 Tjenestedreng And. Rasmusen 16 Aar. Gjør halv Hovning, har Fæstebrev og Kvittb. Skatter klar til Dato.

Niels Simonsen, $\frac{1}{2}$ Gaard, Matr. 3 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. $2\frac{1}{2}$ Alb. Har 4 Bæster, 4 Fæhøveder, 10 Stkr. Faarhøveder og 2 Sviin. Stuehuset og Lade 14 Binding, Fæhuus 8 Binding, ny Bygning, kort tilforn afbrændt. Har saaet Rug

3 $\frac{1}{2}$ Tdr., kan saae Byg 3 Tdr., Aur 6 Tdr., har hverken Byg eller Haure at saae. Har 4 Sønner, Jens 16, Christen 14 Aar, tjener Mikkell Christensen, Simon 12 Aar, i Taastrup Skovhuus, Mikkell 7 Aar, 1 Datter Maren 12 Aar. Gjør halv Hovning, har Fæstebrev og Kvittb., ingen Skatter svaret i Aar.

Niels Mikkelsen, Lægdsmand, 1 Gaard, Matr. 6 Tdr. 7 Skpr. 1 Fdkr. 2 Alb. Har 6 Bæster, 5 Fæhøveder, 13 Stkr. Faarhøveder, 5 Stkr. Sviin. Stuehuus og Lade i en Rad 22 Fag, det vestre Huus 8 Fag, det østre Huus 9 Fag, nylig bygget, for kort Tid tilforn afbrændt. Har saadet Rug 6 Tdr. 2 Skpr., kan saae Byg 5 Tdr., Aur 11 Tdr., deraf fattes 3 Tdr. Byg, 2 Tdr. Aur. Har 2 Sønner, Christen 8 Aar, Peder 5 Aar, 2 Døttre, Kirsten 15 Aar, Maren 2 Aar. Gjør fuld Hovning, har Fæstebr. og Kvittb. Skatterne klar til Dato.

Anders Ibsen, en gammel Mand, 1 Gaard, Matr. 6 Tdr. 7 Skpr. 1 Fdkr. 2 Alb.; har 6 Bæster, de 2 heel slette, 5 Fæhøveder, 8 Stkr. Faar, 3 Sviin. Stuehuset 13 Binding, det østre Huus 12 Binding, Laden 13 Binding, Vesterhuus 10 Binding, alt Jordgrav. Har saadet Rug 6 $\frac{1}{2}$ Tdr., kan saae Byg 6 Tdr., Aur 12 à 13 Tdr., fattes 3 Tdr. Byg og 8 Tdr. Aur. Har 2 Sønner, Peder 16 Aar, Christen 13 Aar. 2 Døttre, Birgithe 17 Aar, Ane 11 Aar. Huuskvinden 1 Søn Peder 5 Aar. Gjør fuld Hovning. Har Fæstebrev og Kvittb. Hos Niels Mikkelsen Lægdsmd., en Inderste Jens Envoldsen, har 4 Pigebørn 1 vanfør, Maren 18 Aar, Mette 14 Aar og Kirsten 12 Aar.

Iver Pedersen, $\frac{1}{2}$ Gaard, Matr. 3 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. 2 $\frac{1}{2}$ Alb. Har 4 Bæster, 2 Køer, 6 Stkr. Faar, 1 Sviin. Stuehuset 9 Binding, Laden 6 Binding, Fæhuus 9 Spænd jordgraven, fattes Leder til 6 Binding Huus. Har saadet Rug 3 $\frac{1}{2}$ Tdr., kan saae Byg 20 Skpr., Aur 6 Tdr., fattes Bygget og 2 Tdr. Aur. Har 2 Sønner, Søren 12 Aar, Peder 8 Aar, 1 Pige Ane 6 Aar. Gjør halv Hovning, har Fæstebr. og Kvitteeringsbog, Skatterne klar til Dato.

Christen Sørensen, $\frac{1}{2}$ Gaard, Matr. 3 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. 2 $\frac{1}{2}$ Alb. Har 4 Bæster, 4 Fæhøveder, 8 Stkr. Faar, 4 Stkr. Sviin. Stuehuset 5 Binding, Laden 6 Fag jordgraven, Vesterhuus 13 Fag godt nok. Har saadet Rug 3 Tdr., kan saae Byg 21 Skpr., Aur 6 Tdr., fattes 13 Skpr. Byg og 2 Tdr.

Aur. Han er Ungkarl og har en Broder Anders Sørensen. Gjør $\frac{1}{2}$ Hovning, har Fæstebr. og Kvitterb. En Inderste Christen Pedersen, 1 Datter 4 Aar, 1 Søn 2 Aar.

Søren Pedersen, nu Peder Sørensen, 1 Gaard, Matr. 6 Tdr. 7 Skpr. 1 Fdkr. 2 Alb. Har 6 Bæster, 4 Fæhøveder, 8 Stkr. Faar, 4 Stkr. Sviin. Stuehuset 17 Binding, jordgraven, Laden 10 Binding Ledehuus, nordre Huus 9 Fag Jordgrav, fattes Leder til 6 Binding Huus. Har saaet Rug 7 Tdr., kan saae Byg 5 Tdr., Aure 12 Tdr., fattes 3 Tdr. Aur og alt Bygget. Har 4 Sønner, Peder 20 Aar, Jørgen 6 Aar, Rasmus 3 Aar og Peder $\frac{1}{2}$ Aar, 3 Døttre, Maren 18 Aar, Johanne 12 Aar og Inger 7 Aar.

Peder Christensen, 1 Huus, 7 Binding paa Rav. Har 2 Sønner, Niels 18 Aar, tjener Peder Brøgger i Donstrup, Jens 13 Aar, tjen Jens Vadsted i Sall, 1 Pige Birgitte 24 Aar, tjen Peder Sørensen her i Byen. Gjør Ugedag.

Niels Christensen, 1 Huus, 10 Binding, nogenledes ved Magt. Har 2 Pigebørn, Anne 10 Aar, Maren 4 Aar. Gjør Ugedag.

Skibelund.

Niels Mikkelsen, Matr. Hartk. 12 Tdr. 2 Skpr. 3 Fdkr. 1 Alb. Har forpagtet Gaarden til 1ste Mai 1721 med adskjellige Conditioner. 14 Binding Ildstedrad, Laden 15 Binding og 2 Binding til Porthuus, østre Huus 16 Binding, det vestre Huus 15 Binding, mangler ialt Leder under 10 Binding; Besætningen findes i god Stand; kan saae aarlig 15 Tdr. Rug, 12 Tdr. Byg, 20 Tdr. Aur. Betaler alle Kongl. Skatter, svarer Forpagtn. i Kroner 16 Rd. og for Konge- og Kirketiende 3 Tdr. Sæderug, 1 Tde. Byg, 1 Skpe. Boghvedegryn. Har 1 Søn Jens Nielsen, 3 Døttre, Birgithe, Lisbeth og Kirsten Nielsdøttre, 1 Tjenestekarl Anders Mortensen, 1 Dreng Christen Eriksen. Sønnen har forpagtet Gaarden tilligemed Faderen.

Skibelunds Mølle.

Mogens Jensen Møller. Hartkorn bestaaer ialt udi Ager og Engtaxten samt Møllenskylden indberegnet for 5 Tdr. 2 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb. Møllen med al sin behørig i god Stand, betaler sin Landgilde 11 Tdr. 2 Skpr. Meel. Til Af-

gang for Møllens Vedligeholdelse 3 Tdr. 6 Skpr. Kan saae 10 Skpr. Rug, 6 Skpr. Byg, 1 Tde. Aur. Har 3 Sønner, Jens, Niels og Johannes, 1 Datter Birgithe. 1 Dreng Oluf Svendsen 21 Aar, 1 Pige Ellen Jensdatter fra Sael, 1 Hyrdreng Christen Madsen.

Færgehøuset

beboes af *Niels Skjødt* med Frihed A for 3 Datter, 1 Dreng Peder Christensen, 1 Læredreng Niels Christensen Friisholt født Skorup 15 Aar, B for 1 Søn Jens 6 Aar, 1 Datter Karen 5 Aar. C Har 5 Børn, 2 Dreng og 3 Piger.

Bøgeskov, Gullev Sogn.

Niels Pedersen, Matr. 8 Tdr. 4 Skpr. 1 Fdkr. $\frac{1}{2}$ Alb Giver for Konge- og Kirketiende aarlig 2 Tdr. Rug, 1 Tde. Aur. Har 6 Bæster, 4 Køer, 2 Kalve, 20 Stkr. Faar, 2 Sviin. Ildstedrad 13 Binding, Laden 16 Binding, Vesterhuus 13 Binding, det østre Huus 9 Binding, fattes Leder til 9 Binding Huus. Har saaet $7\frac{1}{2}$ Tdr. Rug, kan saae Aur 10 Tdr., Byg 2 Tdr., fattes 8 Tdr. Aur, 2 Tdr. Byg. Har 4 Sønner, Peder 18 Aar, Jens 15 Aar, Oluf 13 Aar, Søren 9 Aar, 1 Datter Ane 20 Aar. Gjør Hovning for 1 Gaard, har Fæstebr. og Kvittebr., betalt Skatter til Dato.

Mikkel Joensen, Matr. 5 Tdr. 7 Skpr. 3 Fdkr. $1\frac{1}{2}$ Alb. Har 8 Bæster, 10 Fæhøveder, 12 Faar, 3 Sviin. Ildstedrad 12 Binding, det sydre Huus 10 Binding, Laden 12 Binding, det nordre Huus 8 Binding Jordgrav, fattes Leder til 8 Binding og 12 Stolper. Kan saae Rug 5 Tdr. 4 Skpr., Byg 1 Tde., 5 Tdr. Aur, fattes 1 Tde. Byg. Har en Søn 5 Uger gammel, 1 Tjenestdreng Anders Christensen 16 Aar, 1 Pige Johanne 16 Aar. Gjør fuld Hovning, har Fæstebr. og Kvittebr., betalt Skatter til Dato.

Hans Jensen, Matr. 6 Tdr. 1 Fdkr. $1\frac{1}{2}$ Alb. Har 5 Bæster, 6 Fæhøveder, 16 Faar, 1 Sviin. 10 Binding Ildstedrad, 13 Binding Lade, det østre Huus 9 Binding Jordgrav, Vesterhuus 10 Binding, fattes Leder til 8 Binding og 16 Stolper. Har saaet Rug 6 Tdr., kan saae Byg $1\frac{1}{2}$ Tde., Aur 6 Tdr., fattes 6 Aur, 1 Tde. Byg. Har 2 Sønner, Jens 8 Aar, Søren 6 Aar, 1 Datter Sidsel 10 Aar, Fæstebr. og Kvittebr. Gjør fuld Hoveri.

Søren Jensen, 1 Huus 10 Binding, har 8 Stkr. Faar. Gjør Ugedag, har Fæstebrev og Kvitteringsbog.

Gullev By.

Joseph Sørensen, $\frac{1}{2}$ Gaard, Matr. 4 Tdr. 2 Skpr. » Fdkr. 2 Alb. Har 4 Bæster, 3 Fæhøveder, 7 Faar, 2 Sviin. 11 Binding Ildstedrad, 9 Binding Lade, 9 Binding Fæhuus, Jordgrav, øster i Gaarden 4 Binding jordgraven Huus, fattes Leder til 4 Bind: Huus og 6 Stolper. Kan saae $3\frac{1}{2}$ Tdr. Rug, 5 Tdr. Byg, 7 Tdr. Aur, fattes 3 Tdr. Byg og 3 Tdr. Aur. Har 5 Børn, 3 Sønner, Søren 20 Aar, Jens 16 Aar, er i Houbjerg at lære Snedkerhaandværk, Niels 6 Aar, Mette 18 Aar, Maren 14 Aar. Gjør halv Hoveri, har Fæstebrev og Kvitth., betalt Skatterne til Dato. — En Huuskvinde Karen har 2 Sønner, Ib 16 Aar, Søren 13 Aar, 3 Piger tjener i Sael og Gullev.

Rasmus Sørensen (Lægdsmand), $\frac{1}{2}$ Gaard, Matr. 3 Tdr. 7 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb. Har 4 Bæster, 3 Fæhøveder, 11 Faar, 2 Sviin. 17 Binding Ildstedrad, 9 Binding Lade, 8 Binding Fæhuus, Jordgrav, fattes Leder til 4 Binding Huus. Kan saae $4\frac{1}{2}$ Tdr. Rug, $3\frac{1}{2}$ Tdr. Byg, 8 Tdr. Aur, fattes 4 Tdr. Aur og 3 Tdr. Byg. Har 3 Sønner, Søren 8 Aar, Søren 5 Aar, Nils 4 Aar, 1 Tjenestekarl Niels fra Palstrup Gods. Gjør halv Hovning, har Fæstebrev og Kvitterb., betalt Skatter til Dato.

Jens Sørensen, Præste Annex, Matr. 3 Tdr. 7 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb., har 3 Bæster, 1 Ko, 2 Lam. 12 Binding Ildstedrad, 10 Binding Lade, 4 Binding Fæhuus, Jordgrav, fattes Leder til 10 Binding Huus og 12 Stolper. Har saaget Rug 4 Tdr., kan saae Byg $4\frac{1}{2}$ Tdr., Aur 7 Tdr., fattes Byg 4 Tdr., Aur 7 Tdr. Har 1 Søn Jens 9 Aar, 1 Datter Maren 4 Aar og 1 Datter Kirsten 4 Aar. Gjør halv Hoveri, har Fæstebrev og Kvitteringsbog.

Mikkel Sørensen, 1 Huus 11 Binding, har 1 Ko og 10 Faar, 1 Sviin. 1 Søn Søren 4 Aar. Gjør Ugedag, har Fæstebrev og Kvitth.

Søren Christensen, 1 Huus 12 Binding Jordgrav, har 10 Faar, Fæstebr. og Kvitth.

Las Christensen, 1 Huus 11 Binding, har 8 Faar, Fæstebrev og Kvitteringsbog.

Christen Pedersen, 1 Gaard, Matr. 5 Tdr. 4 Skpr. 2 Fdkr. Har 4 daarlige Bæster, som er intet brugelig, 1 Ko, 2 Faar. Har saaet Rug 5 $\frac{1}{2}$ Tdr., kan saae Byg 5 $\frac{1}{2}$ Tdr., 8 $\frac{1}{2}$ Tdr. Aur, har slet intet til Sæden. Ildstedrad 14 Binding, Laden 13 Binding Jordgrav, Øster Huus 10 Binding fattes Stolper. 1 Søn Peder 6 Aar, 1 Dreng Jens Johansen 15 Aar. Gjør Hoveri for $\frac{1}{2}$ Gaard, har Fæstebrev og Kvittb. Til Huse Niels Rasmusen, har en Søn $\frac{1}{2}$ Aar gl.

Lauris Bjørnsen, $\frac{1}{2}$ Gaard, Matr. 4 Tdr. 1 Skpe. 2 Fdkr. Har 3 Bæster, 4 Fæhøveder, 10 Faar, 2 Sviin. 12 Binding Ildstedrad, 11 Binding Lade, det østre Fæhuus 10 Binding Jordgrav, Vesterhuus 3 Binding, fattes 10 Stolper. Har saaet Rug 4 Tdr., kan saae Byg 4 Tdr., Aur 7 Tdr., han fattes intet. 1 Dreng. Gjør Hovning af $\frac{1}{2}$ Gaard, har Fæstebr. og Kvittebr.

Thomas Jensen, $\frac{1}{2}$ Gaard, Matr. 4 Tdr. 7 Skpr. 1 Fdkr. 1 $\frac{1}{2}$ Alb. Har 4 Bæster, 5 Fæhøveder, 13 Faar, 2 Sviin. 11 Binding Ildstedrad, 10 Binding Lade, 10 Binding Fæhuus, Jordgrav, fattes 12 Stolper og Leder til 6 Binding. Har saaet Rug 4 Tdr., Byg 5 Tdr. og Aur 8 Tdr., fattes Byg 1 $\frac{1}{2}$ Tde., Aur 2 Tdr., har 1 Dreng Søren Mikkelsen 24 Aar, 1 Pige, som er Mandens Søster, Buel Jensdatter. Gjør $\frac{1}{2}$ Hoveri, har Fæstebrev og Kvittebr., betalt Skatter til Dato.

Jens Eriksen, 1 Gaard, Matr. 4 Tdr. 5 Skpr. 1 Fdkr. 1 Alb. Har 4 Bæster, 4 Fæhøveder, 10 Faar, 1 Sviin. Gjør Hoveri for $\frac{1}{2}$ Gaard. Har 10 Binding Ildstedrad, 10 Binding Lade, 11 Binding Fæhuus, alt Jordgrav. Har saaet Rug 5 $\frac{1}{2}$ Tdr., kan saae Byg 4 Tdr., Aur 9 Tdr., fattes 4 Tdr. Byg og 4 Tdr. Aur. Har 1 Dreng Anders Bjørnsen, 2 Sønner, Mikkel 7 Aar, Niels 2 Aar, har Fæstebrev og Kvittb., betalt Skatter til Dato.

Jens Thomesen, 1 Boel, hvoraf er til Friisholt Hk. 4 Tdr. 2 Skpr. 3 Fdkr. $\frac{1}{2}$ Alb. Besætningen ved Magt, har 2 Sønner, Jens 20 Aar, Thomas 12 Aar. 1 Tjenestepige Kirsten Christensd., er fra Friisholt. Fæstebrev og Kvittebr., betalt Skatter til Dato. 1 Huuskvinde har 2 Sønner, Morten 6 Aar, Søren 5 Aar, 1 Datter Kirsten 10 Aar.

Gjorning.

Mikkel Christensen og Christen Jonsen, 1 Gaard, Matr.

6 Tdr. 7 Skpr. 1 Fdkr. 1 Alb. Har 8 Bæster, 14 Fæhøveder og 10 Stkr. Faar, 8 Stkr. Sviin. Har betalt rigtig til Dato altsammen. Har 15 Binding Ildstedrad, det vestre Huus 8 Binding, det østre Fæhuus 16 Binding, fattes 8 Stolper. Har saaet Rug 7 Tdr., kan saae Byg 6 Tdr., Haver 10 Tdr. Har 1 Dreng Jens fra Høibjerg, 1 Tjenestepige Kirsten Frandsdatter 24 Aar, har Fæstebreve og Kvitteringsbøger. Gjør $\frac{1}{2}$ Hoveri, Afgift 4 Rd. for den $\frac{1}{2}$ Deel. Til Huse 1 Snedker navnlig Jens Sørensen.

Søren Lassen, 1 Gaard, Matr. 6 Tdr. 6 Skpr. 3 Fdkr. 1 Alb. Har 7 Bæster, 8 Fæhøveder, 14 Faar, 5 Stkr. Sviin. 13 Binding Ildstedrad, 10 Binding Huus vester i Gaarden, 14 Binding Lade, 14 Binding Østerhuus, fattes Leder til 4 Binding Huus. Har saaet 6 Tdr. Rug, kan saae 6 Tdr. Byg, 10 Tdr. Aur. Har 3 Sønner, Las 14 Aar, Oluf 12 Aar, Christen 6 Aar, 2 Døttre, Kirsten 20 Aar, Ane 18 Aar. Har Fæstebrev og Kvitteringsb. Gjør $\frac{1}{2}$ Hoveri, giver aarl. 4 Rd. for $\frac{1}{2}$ Hoveri, Skatterne betalt til Dato.

Danstrup.

Christen Ladefoged, 1 Gaard, Matr. 7 Tdr. 1 Skpe. 1 Fdkr., efter Fæstebrev efterladt det $\frac{1}{2}$ Hoveri, fri for den $\frac{1}{2}$ Part. Har 8 Bæster, hvoraf de 2 ubrugel., 8 Fæhøveder, 12 Faar, 3 Sviin. 13 Binding Ildstedrad, 15 Binding Lade, som fattes Leder i den sydre Side, 6 Binding Huus vester i Gaarden. Har saaet Rug 6 Tdr., kan saae 11 Tdr. Aur, 6 Tdr. Byg, fattes 2 Tdr. Aur og 3 Tdr. Byg. Har 2 Sønner, Jens 18 Aar, Jørgen 4 Aar, 4 Døttre, Mette 15 Aar, Barbara 12 Aar, Kirsten 10 og Lene 7 Aar. Har Fæstb. og Kvittb.

Mikkel Smeds Enke, $\frac{1}{2}$ Gaard, Matr. 3 Tdr. 7 Skpr. 2 Fdkr. 1 Alb. Har 4 Bæster, 8 Fæhøveder, 10 Faar og 4 Sviin. Har 10 Binding Ildstedrad, 11 Binding Fæhuus, 9 Binding Lade, 6 Binding Stald, som er Jordgrav. Kan saae $3\frac{1}{2}$ Tdr. Rug, $3\frac{1}{2}$ Tdr. Byg, 5 Tdr. Aur, fattes 1 Tde. 4 Skpr. Byg. Har 2 Sønner, Søren 7 Aar, Jens 6 Aar, 1 Tjenestdreng Hans Jensen 17 Aar, endnu 2 Piger, Enken er Stifmoder til, Maren 13 Aar, Inger 10 Aar. Gjør $\frac{1}{2}$ Hovning, har Fæstebrev og Kvittb. og Skatterne betalt til Dato.

Søren Thomassen, $\frac{1}{2}$ Gaard, Matr. 4 Tdr. 7 Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb., opladt af sin Fader. Har 5 Bæster, 8 Fæhøveder, 10 Faar, 6 Sviin. 16 Binding Ildstedrad, 10 Binding Lade, 12 Binding Fæhuus, fattes Leder til 2 Binding Huus. Har saaet Rug 4 Tdr., Byg 4 Tdr. og 7 Tdr. Aur. Har 3 Søskende, 1 Broder Niels 12 Aar, 2 Søstre, Maren 8 Aar, Inger 7 Aar. Gjør $\frac{1}{2}$ Hoveri, har Fæstebr. og Kvitteringsbog, betalt Skatter og Landgilde.

Christen Skræder, 1 Gaard, Matr. 6 Tdr. » Skpr. 3 Fdkr. 2 Alb. Har 6 Bæster, 11 Fæhøveder, 8 Faar, 5 Sviin. 20 Binding Ildstedrad, 12 Binding Lade, 9 Binding Fæhuus, fattes Leder til 6 Binding. Har saaet Rug 5 Tdr. Kan saae Byg 5 Tdr., Aur 10 Tdr., fattes 1 Tde. 2 Skpr. Har 3 Sønner, Niels 20 Aar, Rasmus 15 Aar, Laurs 10 Aar, 3 Døttre, Maren 12 Aar, Karen 11 Aar, og Ellen 5 Aar. Gjør efter Fæstebrev $\frac{1}{2}$ Hoveri, har Fæstebr. og Kvittb., betalt Skatter til Dato.

Beløber saa efter Udregning, hvis (hvad) de mankverer af Plougbæster og Sædekorn til Avlingens Fortsættelse, 12 Bæster, foruden en Deel af deres andre Bæster, som er meget daarlig og slette, saa de maa reise dem op af Mangel paa Foring, Byg 89 Tdr., Haur 130 Tdr., nok mankverer til Bygningernes Reparation af Egetømmer i alt 86 Stolper og Leder til 172 Binding Huus. Efter Deres høigrevelige Excellence Hr. Greve Christian Friis's naadige Ordre have vi underskrevne været paa Syn og Inkquisition overalt paa Friisholt Gods, hos alle her indførte specificerede Bønder og Huusmænd udi Sael og Gullev Sogne og efter nøie Udforskning og Examen befunden saaledes enhver Bondes Tilstand, som foran findes og iøvrigt udi Agt, efter naadigste Ordre alt hvis (hvad) som til Gaardens Konservation kunde være at observere, hvilket vi med egne Hænders Underskrift vil være gestændig.

Aktum Danstrup, den 16 April 1720.

Rasmus Brun.

Niels Jensen Hesselbjerg.

(L. S.)

Christen Pedersen.

Christen Paaske.

1723

Torsdagen den 8 Juli mødte Rasmus Brun, Fuldmægtig ved Hagsholm og Friisholt Godser, paa Friisholt Birkething og fremstillede 2 Kaldsmænd, som afhjælede, at de til idag ved Kalds Memorial havde hidstævnet de herefterfølgende Friisholt Bønder og Tjenere af Sael, Gullev og Gjærning Sogne angaaende hvad Forstrækninger af Sædekorn, Bæster og Fæmon de af Hr. Greven i Aarene 1720, 21, 22 og indtil 1ste Juli 1723 til deres Avlings Fortsættelse havde modtagen, og om Nogen var tilstede enten paa naadige Hr. Grevens Vegne eller Andre, som havde noget mod fornævnte Kald og Varsel at sige eller disputere. Paa naadige Hr. Grev Friis's Vegne mødte for Retten Seign. Hans Rosborg fra Haraldslund, som gav tilkjende, at Forvalter Rasmus Brun kunde uden Dispute fortfare med hans Hverv efter Indstævning, og henstillede til Rettens Middel at observere, at de, som kaldtes for at forklare den Assistance dennem af naadige Hr. Greven er gjort, hver især ved sin Eed tilstaaer, at Alting i sin Tid kan findes lovlig og sandfærdig at være, hvorefter Rasmus Brun fremlagde nedenstaaende

Specifikation

paa hvis (hvad) Forstrækninger som efterskrevne af Friisholt undert. Bønder og Tjenere til deres Avlings Fortsættelse og til Gaardens Besætninger Tid efter anden er medforstrakt, siden høi- og velbaarne Frue Friherinde Mette Friis Godset har afstanden til hans høigrevelige Excellence Hr. Christian Friis, min naadige Herre, formedelst at Godset var i saa slet og armelig Tilstand, at deres Velbaarenhed af dessen Aarsag ei længere kunde subsistere ved Godset, eftersom mestendeels Bønderne paa den Tid manglede baade Sædekorn og Bæster til Avlingens Istandsættelse, foruden at de fleste af Bønderne paa Godset var saa forarmelig, at de ei kunde betale Kongen Skatter, langt mindre svare deres Landgilde, Hoveri og Forstrækninger med videre, som det sig burde. Og bestaaer den Forstrækning, som af mig (Rasm. Brun, Foged paa Hagsholm) er gjort paa naadige høie Herskabs Vegne i efterfølgende Poster, som mine underdanigste aflagde Regnskaber for Aaringerne 1720, 21 og 22 nærmere forklarer og udviser saaledes :

Saael By.

Simon Sørensen Anno 1720 bekommet Laanekorn 3 Tdr. 3 Skpr. Byg og 4 Tdr. 4 Skpr. Havre. 1721 2 Tdr. 2 Skpr. Byg, 5 Tdr. 5 Skpr. Havre, 2 Bæster for 28 Rd., er tilsammen 44 Rd., som Simon Sørensen tilstod at have bekommet og derpaa aflagde sin Eed.

Anders Jørgensen 1720 bekommet 3 Tdr. 3 Skpr. Byg, 4½ Tdr. Havre. 1721 6 Tdr. 6 Skpr. Havre. tilsammen 15 Rd. 1 Mk. 2 Sk., hvilket han ved Eed tilstod.

Christen Ellerup, 1720, 3 Tdr. 3 Skpr. Byg, 4½ Tdr. Havre. 1721 Byg 2 Tdr. 2 Skpr., Havre 2 Tdr. 2 Skpr., 2 Bæster til 32 Rd., tilsammen 46 Rd., tilstaaet.

Niels Jensen, 1720 faaet Byg 1 Tde. 5 Skpr., Havre 2 Tdr. 2 Skpr., ialt 5 Rd. 3 Mk. 12 Sk., som han ligel. tilstod.

Rasmus Jensen, 1720, Byg 3 Tdr. 3 Skpr., Havre 2 Tdr. 2 Skpr., 1 Bæst til 13 Rd. 2 Mk., tilsammen 22 Rd. 2 Mk., som han tilstod.

Mikkel Thomasen, 1720, Byg 1 Tde. 1 Skpe. er 2 Rd. 1 Mk. 8 Sk., som Sognefogden paa hans Vegne tilstod.

Niels Simonsen, 1720, Byg 3 Tdr. 3 Skpr., Havre 4 Tdr. 4 Skpr., tilsammen 16 Rd. 1 Mk. 12 Sk., som han ved Eed tilstod.

Niels Mikkelsen Degn, 1720, Byg 2 Tdr. 2 Skpr., er 4 Rd. 3 Mk.

Iver Pedersen, 1720, Byg 2 Tdr. 2 Skpr., Havre 1 Tde. 1 Skpe., 1721, Havre 2 Tdr. 2 Skpr., 1 Bæst 16 Rd., er ialt 22 Rd. 5 Mk. 10 Sk., hvilket han tilstod.

Christen Sørensen, 1720, Byg 1 Tde. 5½ Skpr., Havre 1 Tde. 1 Skpe., 1721, Havre 2 Tdr. 2 Skpr., er 5 Rd. 4 Mk. 14 Sk., som han tilstod.

Søren Pedersens Søn Peder Sørensen, 1720, Byg 1 Tde. 2 Skpr., Havre 1 Tde. 1 Skpe., 1721, Byg 1 Tde. 7 Skpr. 2 Fdkr., er tilsammen 5 Rd. 1 Mk. 14 Sk., ligesaa ved Eed tilstaaet.

Mikkel Christensen, 1720, Byg 4½ Skpr., 1721, Byg 1 Tde. 1 Skpe., er 2 Rd. 1 Mk. 8 Sk., ved Eed tilstaaet.

Peder Sørensen, 1720, Byg 4 Tdr. 4 Skpr., Havre 3 Tdr. 3 Skpr., 1721, Byg 3 Tdr. 3 Skpr., Havre 3 Tdr. 3 Skpr., 1722, Byg 2 Tdr. 2 Skpr., 1 Bæst 12 Rd., ialt 31 Rd. 5 Mk. 13 Sk., blev ved Sognefogden tilstaaet at være ubetalt.

Rasmus Christensen, 1720, Byg 1 Tde. 1 Skpe., Havre 1 Tde. 1 Skpe., er 3 Rd. 2 Mk. 4 Sk., som han ved Eed tilstod.

Jens Pedersen, 1720, Byg 1 Tde. 1 Skpe., Havre 5 Tdr. 5 Skpr., 1721, Byg 1 Tde. 1 Skpe., Havre 2 Tdr. 2 Skpr., 2 Bæster 21 Rd. 4 Mk., 1 Ko 6 Rd. 4 Mk., er ialt 38 Rd. 3 Mk. 14 Sk., som han tilstod.

Søren Iversen, 1720, Byg 2 Tdr. 6 $\frac{1}{2}$ Skpr., Havre 5 Tdr. 5 Skpr., 1721 April Kvartal 1 Rd. 1 Mk., 2 Bæster til 26 Rd. 4 Mk., er 39 Rd. 6 Mk. 8 Sk., som han ved Eed tilstod.

Frands Andersen, 1720, Byg 3 Tdr. 3 Skpr., Havre 6 Tdr. 6 Skpr., 1721 Byg 4 Tdr. 4 Skpr., Havre 6 Tdr. 6 Skpr., 1 Bæst 13 Rd. 2 Mk., er 35 Rd. 1 Mk. 10 Sk., tilstaaet.

Samtlige her for Retten tilstedeværende Sael Bymænd blev af Retten tilspurgt, om de havde faaet det, som her indført er og for dennem oplæst, baade Korn og Bæster, og som de havde intet betalt derpaa, hvortil de samtlige svarede: Det, som blev oplæst, havde de intet betalt paa, men der havde vel nogle af dem faaet mere, som de havde betalt, Bæster havde de bekommet, hver for sig, men hvis (hvad) Penge de havde kostet, vidste de ikke, saasom Herskabet og Fuldmægtig selv havde kjøbt dem og leveret dennem dem. Derpaa de samtlige gjorde deres Eed med opholdende Fingre efter Loven at være saa i Sandhed.

Vinkelholm.

Anders Lassen, 1720, bekommet Byg 2 Tdr. 2 Skpr., Havre 2 Tdr. 2 Skpr., ialt 6 Rd. 4 Mk. 8 Sk., som han tilstod.

Bøgeskov.

Mikkel Jensen, 1720 Byg 1 Tde. 1 Skpe., er 2 Rd. 1 Mk. 8 Sk.

Hans Jensen, 1720, Byg 1 Tde. 1 Skpe., Havre 3 Tdr. 3 Skpr., 1721, Byg 2 Tdr. 2 Skpr., Havre 5 Tdr. 2 Skpr., paa Terminskats Penge 1720 1 Rd. 1 Mk., 1 Bæst 11 Rd., Jan. Term. 1721 3 Rd. 4 Mk. 8 Sk., paa Kornskats Penge 1721 2 Rd. 4 Mk. 7 Sk., April Kvart. 1722 2 Rd. Mk. 1 $\frac{1}{2}$ Sk., nok Juli do. 2 Rd. 3 Mk. 2 $\frac{1}{2}$ Sk. og paa Kornskats Penge 3 Rd. 2 Mk. 15 $\frac{1}{2}$ Sk., er ialt 40 Rd. 6 Mk. 4 $\frac{1}{2}$ Sk., hvilket han tilstod.

Niels Kræmer, 1720, Byg 1 Tde. 1 Skpe., Havre 6 Tdr. 6 Skpr., 1721, Byg 2 Tdr. 2 Skpr., Havre 3 Tdr. 3 Skpr., er 13 Rd. 1 Mk. 5 Sk., som han ved Eed tilstod.

Gullev By.

Lauris Bjørnsen, 1720, faaet Byg 4 Tdr. 4 Skpr., Havre 7 Tdr. 7 Skpr., 1721, Byg 1 Tde. $7\frac{3}{4}$ Skpr., Havre 2 Tdr. 2 Skpr., 1722, Byg 1 Tde. 1 Skpe., 1 Hest 10 Rd. 4 Mk., er ialt 31 Rd. 5 Mk. 11 Sk., som han ved Eed tilstod.

Joseph Sørensen, 1720, Byg 3 Tdr. 3 Skpr., Havre 3 Tdr. 3 Skpr., 1721, Byg 3 Tdr. 3 Fdkr., Havre 2 Tdr. 2 Skpr., 1 Hest 11 Rd. 2 Mk., er ialt 25 Rd. 5 Mk. 3 Sk., som han ved Eed tilstod.

Christen Sort, 1720, Byg 4 Tdr. 4 Skpr., Havre 9 Tdr., 1721, Byg 3 Tdr. 3 Skpr., Havre 5 Tdr. 5 Skpr., 1722, Byg 5 Tdr. 3 Skpr. Jan. Kvt. 1723 15 Rd. 15 Sk., 2 Bæster for 28 Rd. 4 Mk., er 58 Rd. 5 Mk. 2 Sk., som han tilstod.

Jens Bjørnsen, 1720, Byg 3 Tdr. 3 Skpr., Havre 6 Tdr. 6 Skpr., 1721, Byg 2 Tdr. 6 Skpr. 2 Fdkr., Havre 5 Tdr. 5 Skpr., 1722, Byg 1 Tde. 1 Skpe., 1 Hest 14 Rd. 2 Mk., er 34 Rd. 4 Mk. 13 Sk., hvorpaa han og gjorde sin Eed at være Sandhed.

Jens Eriksen, 1720, Byg 3 Tdr. 3 Skpr., Havre 3 Tdr. 3 Skpr., 1721, Byg 2 Tdr. 6 Skpr. 2 Fdkr., Havre 2 Tdr. 2 Skpr., 2 Bæster 27 Rd., er 41 Rd. 1 Mk. 8 Sk., som han tilstod.

Thomas Jensen, 1720, Byg 1 Tde. 1 Skpe., Havre 2 Tdr. 2 Skpr., 1721, Byg 1 Tde. 6 Skpr. 2 Fdkr. Havre 2 Tdr. 2 Skpr., er 7 Rd. 3 Mk. 12 Sk.

Rasmus Sørensen, 1720, Byg 3 Tdr. 3 Skpr., Havre 3 Tdr. 3 Skpr., 1721, Byg 2 Tdr. 2 Skpr., Havre 1 Tde. 1 Skpe., 1722, Byg 1 Tde. 1 Skpe., er 14 Rd. 6 Mk. 15 Sk., tilstaaet ved Eed.

Jens Christensen, 1720, Byg 2 Tdr. 2 Skpr., Havre 5 Tdr. 5 Skpr., 1721, Byg 2 Tdr. 2 Skpr., Havre 2 Tdr. 2 Skpr., 1 Bæst 11 Rd. 2 Mk., er ialt 25 Rd. 2 Mk., hvorpaa han gjorde sin Eed at være Sandhed.

Forbemeldte samtlige af Vinkelholm, Bøgeskov og Gullev blev ligeledes af Retten tilspurgt ligesom forhen og derpaa svarede ligesom de forrige, nemlig Sael Bymænd, og

derpaa aflagde deres Eed efter Loven. Endnu blev de samtlig her for Retten i Dag tilstedeværende tilspurgt, af hvad Aarsag de har været saa nacklæssige og efterladne, at de ei have klaret noget mere. Hvortil de svarede: De har klaret det meste de kunde, og Aarsagen, hvorfor der staaer saameget ubetalt, er denne, at de ikke kunde overkomme at betale det, og Korn avlede de ikke saameget, de kunde betale, desformelst de havde ikke deres Avl saaet til fyldest; thi de fleste af dem var ved Sædetiden ikke en Haandfuld eiendes og derfor ikke kunde faae deres Avling drevne til Fuldkommenhed, saavel og en Deel Bæster og Kvæg faldt dem fra formelst Mangel paa Foder om Foraaret, og siden har Kornet slagen sig Aar efter Aar, saa de ei har kunnet overkomme at betale noget af dette, som endnu staaer til Rest, som er den Sum 650 Rd. 4 Mk. 13¹/₂ Sk.

Efterskrift.

Det skyldes nu herved at bemærke, at det saare let maatte synes, at Bøndernes forarmede Tilstand kunde være foraarsaget ved Udpinelser af Godsets Eierinde, Friherinde Mette Friis; men dette var vistnok langt fra ikke Tilfældet. hun har derimod været omtalt som meget mild og godgjørende, ligesom hendes afdøde Mand, Etatsraad og Landsdommer Christoffer Lindenau, aldrig er hørt ilde omtalt. Efter dennes Død, »ved St. Martini Tider« 1697, opholdt hans Enke Mette Friis sig meget sjelden paa Friisholt. medens Gaarden og Godsets Bestyrelse var overladt til en Foged, der nok saavel af Nødvendighed, som maaskee ogsaa af egen Drift og paa sin egen Viis har forstaaet at udsuge Bøndergodset, saalænge der var noget at faae.

Det Spørgsmaal ligger nu ogsaa meget nær forhaanden, naar Bønderne da i Midten af April Maaned ikke engang havde det fornødne Sædekorn og forresten ikke eiede »en Haandfuld Korn« til Familiens Underhold hele Sommeren indtil Høsten eller havde Penge at købe for eller noget at afhænde til Penge, hvorledes de da skulde faae Føden og ikke ganske forgaae af Sult. Dette Spørgsmaal seer jeg mig saameget lettere istand til at besvare, som mine Fædre og Forfædre selv have levet paa Godset og følt disse Tiders

haarde Tryk og for henved 70 Aar siden givet mig udførlige Skildringer af Forholdene igjennem det angivne hundrede Aar. Der var 2 Midler, der benyttedes for at skaffe den nødvendige Føde tilveie. Skovtyveri var det usalige Middel. den mandlige Befolkning drev Sommeren igjennem som den eneste aabentstaaende Udsigt til Erhverv af det fornødne til Livets Ophold. Ved Nattetid maatte dette besværlige Skovarbeide foretages, og ligesaa ved Nattetid føres den over 5 Mile lange usle Vei til Randers for derfra igjen at hjemføre Brødkorn. For 2 Læs Bøgetræ kunde faaes 3 Skjæpper Rug. Det var Synd at sige, at dette Skovtyveri blev eftersporet eller i Opdagelses Tilfælde Nogen straffet derfor. Ikke en eneste Sag findes at være reist mod nogen Bonde for denne ulovlige Bedrift, ligesaalidt som neppe nogen faldt paa den Tanke, at dette Tyveri nedbrød den moralske Følelse eller at Agtelsen for Lovene derved slappedes; man slog sig til Ro ved, at Nødvendigheden krævede det. Det andet Middel til Fødens Erhvervelse var overladt til Kvindekjønnets Virksomhed. Den Smule Hør, der avledes og tilberedtes, samt den Uld, de forarmede Faar afgav, maatte for Størstedelen væves i Baand og Bændler for derefter af en Huusmand eller Ungkarl at bæres Landet omkring til Forhandling. Men denne ringe Fortjeneste ydede dog et ikke uvæsentligt Bidrag til den yderst tarvelige Levemaade, der fandt Sted paa den Tid og som aldeles ikke kan sættes i nogen Sammenligning med Nutidens bedre Levemaade.

Man skulde ogsaa antage, at Fæstebondens Kaar med de fremadskridende Tider maatte mildnes med den tiltagende Udvikling af Kultur; men da dette beroede saa meget paa Godseierens Karakter og folkelige Villie og rette Syn for Sagen, saa blev i denne Henseende det lille Friisholt Gods ret ilde stillet ved at gaae over fra Grev Friis til Slægten Rosborg, under hvis Herredom Godset geraadede i en endnu langt større Armod og Usselhed end forhen, idet Hoveriet og andre Byrder end yderligere forøgedes. Naar de til Grevskabet Frisenborg hørende Godser undtages, vare de fleste omliggende Godser ikke meget bedre farne end Friisholt Gods; men dette var dog afvexlende ved, at de skiftende Regjeringer havde en kjendelig Indflydelse paa Godseiernes Fremfærd mod Fæsterne, hvilket neppe berørte en Mand som Rosborg.

Her at give en Skildring af Bondebefolkningens Bopæle i den angivne Tid vilde føre for vidt og udkræve en egen Afhandling; dog kan man let fatte en Ide derom ved her foran at see Gaardmænd bo i jordgravne Vaaningshuse og enkelte kun have 5 Fag (vel at mærke kun omtr. 7 Alen dybt) Huus til Beboelse. Hvorledes Bygningsmaaden var for et saadant jordgravet Huus, kan jeg saa meget bedre opgive, som et af disse Huse var i sin gamle Form bevaret i Gullev By indtil min Tid, hvor jeg selv saae det under en Reparation. Stolperne vare nedgravne henved 1 Alen i Jorden, og i en Gaffel eller Tvegge i deres øverste Ende vare Bjælkerne nedlagte og tværs over disse langs med Stolperne vare Remstykkerne befæstede med Nagler. Spærene vare reiste paa Remstykkerne og greb med deres nederste Ende over disse med en Gaffel, dannet ved, at en stærk Nagle var boret paaskraas i Enden af Spærene. Mellem Stolperne var hverken Løsholter eller Stiber, men blot nogle Stænger eller Staver reiste fra Jorden til mod Remmen og mellem disse noget Fletteværk (Vender), hvorpaa Leret blev opklinet paa begge Sider. Lægterne vare mestendeels kløvne Rafter fæstede paa Sparretræerne med Trænagler. I Remstykkerne blev boret skraat opstaaende Trænagler og mellem disse Fletteværk for at holde Tagskjægget oppe. Saaledes beskafne vare de jordgravne Huse, der ved den Kongl. Forordning af 1554 bleve forbudne at opføres (see Samling. f. j. Hist. og Top. 7. Bind 1. H. S. 85), men hvoraf der nu neppe gives et eneste i Jylland.
